

Βασίλης Τσούμας, Δικηγόρος

Η ΧΡΗΣΗ ΟΔΩΝ & ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

- Η αναγκαστική παροχή διόδου
- Η πραγματική δουλεία οδού
- Δημόσιοι, δημοτικοί, ιδιωτικοί κ.λπ. δρόμοι
- Η πρόσβαση σε κοινοχρήστους χώρους πολυκατοικιών
- Η προστασία της χρήσεως οδών και κοινοχρήστων χώρων
- Η δημιουργία οδών με το Σχέδιο - Η ρυμοτομική απαλλοτρίωση
- Διαγράμματα και υποδείγματα

Η ΧΡΗΣΗ ΟΔΩΝ
& ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ
ΧΩΡΩΝ

Η χρήση οδών & κοινοχρήστων χώρων
Βασίλης Τσούμας

ISBN 978-960-562-361-6

Σύμφωνα με το Ν. 2121/93 για την Πνευματική Ιδιοκτησία απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, η αποθήκευσή του σε βάση δεδομένων, η αναμετάδοσή του σε ηλεκτρονική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή και η φωτοανατύπωσή του με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

ΔΗΛΩΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ

Το περιεχόμενο του παρόντος έργου έχει τύχει επιμελούς και αναλυτικής επιστημονικής επεξεργασίας. Ο εκδοτικός οίκος και οι συντάκτες δεν παρέχουν διά του παρόντος νομικές συμβουλές ή παρεμφερείς συμβουλευτικές υπηρεσίες, ουδείς δε ευθύνη φέρουν για τυχόν ζημία τρίτου λόγω ενέργειας ή παράλειψης που βασίστηκε εν όλω ή εν μέρει στο περιεχόμενο του παρόντος έργου.

Art Director:	Μιχαήλα Καπασκέλη
Υπεύθυνος Παραγωγής:	Ανδρέας Μενούνος
Φωτοστοιχειοθεσία:	Αγγελική Ορφανουδάκη
Παραγωγή:	NB Production AM070115M23

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μαυρομικάλη 23, 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210 3678 800 • Fax: 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org
Αθήνα: Μαυρομικάλη 2, 106 79 • Τηλ.: 210 3607 521
Πειραιάς: Φίλωνος 107-109, 185 36 • Τηλ: 210 4184 212
Πάτρα: Κανάρη 28-30, 262 22 • Τηλ.: 2610 361 600
Θεσ/νίκη: Φράγκων 1, 546 26 • Τηλ.: 2310 532 134

member of Europe's 500
dynamic entrepreneurs

Committed to excellence

© 2015, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ

Η ΔΙΚΗΓΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

Βασίλης Τσούμας, Δικηγόρος

Η ΧΡΗΣΗ ΟΔΩΝ & ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

- Η αναγκαστική παροχή διόδου
- Η πραγματική δουλεία οδού
- Δημόσιοι, δημοτικοί, ιδιωτικοί κ.λπ. δρόμοι
- Η πρόσβαση σε κοινοχρήστους χώρους πολυκατοικιών
- Η προστασία της χρήσεως οδών και κοινοχρήστων χώρων
- Η δημιουργία οδών με το Σχέδιο - Η ρυμοτομική απαλλοτρίωση
- Διαγράμματα και υποδείγματα

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

The use of roads and public spaces
Vassilis Tsoumas

ISBN 978-960-562-361-6

COPYRIGHT

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, without the prior permission of NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A., or as expressly permitted by law or under the terms agreed with the appropriate reprographic rights organisation. Enquiries concerning reproduction which may not be covered by the above should be addressed to NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. at the address below.

DISCLAIMER

The content of this work is intended for information purposes only and should not be treated as legal advice. The publication is necessarily of a general nature; NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. makes no claim as to the comprehensiveness or accuracy of the information provided; Information is not offered for the purpose of providing individualized legal advice. Professional advice should therefore be sought before any action is undertaken based on this publication. Use of this work does not create an attorney-client or any other relationship between the user and NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. or the legal professionals contributing to this publication.

NOMIKI BIBLIOTHIKI

23, Mavromichali Str., 106 80 Athens Greece
Tel.: +30 210 3678 800 • Fax: +30 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org

member of Europe's 500
dynamic entrepreneurs

© 2015, NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1. Η κεντρική ιδέα για την εκπόνηση του παρόντος που παραδίδεται στην κρίση του κοινού της «Νομικής Βιβλιοθήκης» υπήρξε η συγκέντρωση σε ένα τόμο των θεμάτων που αφορούν την προσπέλαση σε κοινόχρηστη οδό των ιδιοκτητών των ακινήτων που στερούνται τέτοιας εξόδου, την πρόσβαση σε κοινοχρήστους χώρους πολυκατοικιών συνιδιοκτητών που δεν την έχουν, τις διάφορες κατηγορίες δρόμων, την δημιουργία και την σύγκρησή τους και την προστασία των δικαιουμένων να τους χρησιμοποιούν.

2. Έγινε προσπάθεια να εκτεθούν τα επί μέρους στοιχεία του κάπως ετερόκλιτου αντικείμενου αυτής της επισκοπήσεως με τρόπο κατά το δυνατόν λιτό, ώστε ο αναγνώστης να έχει στη διάθεσή του τις σχετικές πληροφορίες χωρίς να υποχρεωθεί να τις εντοπίζει μέσα από άσκοπες θεωρητικές αναλύσεις - και το υλικό που συγκεντρώθηκε χωρίστηκε σε τρία μέρη: Το πρώτο αφιερώθηκε στο αρκετά πρακτικό αντικείμενο της παροχής αναγκαστικής διόδου σε περικλειστα ακίνητα, το δεύτερο στο αντίστοιχο της συστάσεως πραγματικών δουλειών οδού και το τρίτο στα είδη των οδών, το τυχόν θιγόμενο δικαίωμα επί της προσωπικότητας σε περίπτωση παρακωλύσεως της χρήσεώς τους και την αναγκαστική απαλλοτρίωση για λόγους δημιουργίας τους (= ρυμοτομικούς).

3. Κατά την ανάπτυξη των θεμάτων της ανά χείρας μελέτης δεν έχουν αποφευχθεί (αρκετές) επαναλήψεις και αλληλοεπικαλύψεις, οι οποίες, όμως, θα πρέπει να συγχωρηθούν καθό μοιραίες, λόγω της συγκεντρώσεως υλικού (κυρίως νομολογιακού) από ποικίλες πηγές και σε διάφορους χρόνους και γιατί πολλές φορές κρίθηκαν χρήσιμες λόγω της ανάγκης ιδιαίτερου τονισμού ορισμένων κρίσιμων σημείων. Τέτοιες επαναλήψεις πιθανώς να είναι βλαπτικές για το ύφος ενός κειμένου, ωστόσο είναι μάλλον εξυπηρετικές για τον αναγνώστη που ερευνά ένα ζήτημα και θα μπορούσε να μην έχει προσέξει κάποια σχετική παράγραφο - στην οποία και επανερχόμεθα με άλλη διατύπωση, λόγω εκτιμήσεως της σημασίας της.

4. Το παρόν πόνημα κλείνει με την παράθεση σχετικών διαγραμμάτων που δανειστήκαμε από τα «Διαγράμματα Αστικού Κώδικα» που εξεδόθησαν με επιμέλεια των κ.κ. Ιω. Καρακώστα και Α. Χιωτέλλη, καθηγητών στο Παν/μιο Αθηνών, το 2013, από τη «Νομική Βιβλιοθήκη» και τριών χαρακτηριστικών υποδειγμάτων αγωγών α) παροχής διόδου, β) ομολογήσεως πραγματικής δουλείας και γ) αντιμετώπισεως της παρακωλύσεως χρήσεως οδού.

5. Τέλος, ζητείται η επιείκεια του αναγνώστη γιατί, παρά τις καταβληθείσες προσπάθειες, είναι πιθανό αφ' ενός μεν να έχουν παρατεθεί στις σελίδες που ακολουθούν και κάποιες δικαστικές αποφάσεις με λανθασμένα στοιχεία, πράγμα που οφείλεται σε απροσεξία όχι του υπογράφοντος, αλλά των συντακτών των κειμένων από όπου ελήφθησαν και αφ' ετέρου να έχουν μνημονευθεί επανειλημμένως οι ίδιες αποφάσεις, που έτυχε να εντοπισθούν σε διάφορες πηγές.

Αθήνα, Δεκέμβριος 2014

Βασίλης Τσούμας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	VII
---------------	-----

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΠΑΡΟΧΗ ΔΙΟΔΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Η ρύθμιση του άρθρου 1012 ΑΚ	3
------------------------------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 1012 ΑΚ.....	7
α. Η στέρση αναγκαίας διόδου.....	7
β. Ο ενάγων και ο εναγόμενος στην αγωγή παροχής διόδου - τα πρόσωπα του άρθρου 1012 ΑΚ.....	16
γ. Η αποζημίωση του παρέχοντος την δίοδο.....	20
δ. Η μη οφειλομένη στον κύριο του περικλείστου έλλειψη προσπελάσεως προς το δρόμο	22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η νομική φύση και η συνταγματικότητα της αναγκαστικής παροχής διόδου	27
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Τα στοιχεία της αγωγικής βάσεως, η εκδοτέα απόφαση και οι ρυθμίσεις της.....	30
α. Η κατεύθυνση της διόδου	32
β. Η έκταση του δικαιώματος χρήσεως της διόδου.....	33
γ. Η καταβλητέα αποζημίωση.....	34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5°	
Η προσασία του δικαιούχου της διόδου.....	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6°	
Η κατάργηση της διόδου.....	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7°	
Η μεταβολή της διόδου.....	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8°	
Δικονομικά θέματα στη δίκη για την παροχή διόδου.....	42

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΟΔΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9°	
Η πραγματική δουλεία οδού κ.λπ.....	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10°	
Η σύσταση της δουλείας οδού.....	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11°	
Η έκταση και η άσκηση της δουλείας.....	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12°	
Μεταβολή στον τρόπο ασκήσεως της δουλείας.....	70
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13°	
Η τύχη της δουλείας επί διαιρέσεως του δεσπόζοντος ή του δουλεύοντος.....	73
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14°	
Η απόσβεση της δουλείας.....	75

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15°	
Δικονομικά θέματα επί πραγματικών δουλειών	90
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ	
ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΚΑΙ Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΙΝΟ - ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΗ ΣΕ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ - ΡΥΜΟΤΟΜΙΚΗ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16°	
Οι δρόμοι, γενικώς.....	97
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17°	
Οι αγροτικοί, οι ιδιωτικοί και οι δασικοί δρόμοι	115
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18°	
Θέματα προσπελάσεως συνιδιοκτητών σε κοινόχρηστους χώρους και οριζόντιες ιδιοκτησίες του κοινού ακινήτου.....	125
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 19°	
Η προστασία της χρήσεως των οδών και λοιπών κοινοχρήστων	129
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 20°	
Η ρυμοτομική απαλλοτρίωση	136
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄ - Διαγράμματα	149
α) Γειτονικό Δίκαιο.....	151
β) Πραγματικές δουλείες	153
γ) Κοινόχρηστα πράγματα	157
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄ - Χαρακτηριστικά υποδείγματα αγωγών	159
α) Αγωγή παροχής διόδου	161
β) Αγωγή ομολογήσεως δουλείας.....	164
γ) Αγωγή επί παρακωλύσεως χρήσεως κοινοτικής οδού.....	167
ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	169
Έργα του ιδίου	175

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18°

Θέματα προσπελάσεως συνιδιοκτητών σε κοινόχρηστους χώρους και οριζόντιες ιδιοκτησίες του κοινού ακινήτου

Ζητήματα αφορώντα σε κοινοχρήστους χώρους και αναγόμενα σε προβλήματα διελύσεως οροφοκτητών προς αυτούς ή προς ιδιοκτήτους χώρους κοινών οικοδομών απαντώνται, σε περιορισμένο βεβαίως βαθμό και στον χώρο του δικαίου της οριζόντιας ιδιοκτησίας:

1. Σε περιορισμένη αναγκαίως κλίμακα, κοινόχρηστοι χώροι υφίστανται και σε ακίνητα έχοντα ενταχθεί στις διατάξεις περί οριζοντίου (ή καθέτου) ιδιοκτησίας, με τη διαφορά πως στον χώρο αυτό η κοινοχρησία αφορά όχι βεβαίως στο κοινωνικό σύνολο, όπως συμβαίνει επί των διαφόρων ειδών οδών ή σε συγκεκριμένα πρόσωπα, ορισμένα, όπως συμβαίνει επί παροχής αναγκαστικής διόδου ή οριστά, ως επί πραγματικών δουλειών, αλλά σε ενώσεις προσώπων συνδεδεμένων μεταξύ τους κατά τις περί οροφοκτησίας διατάξεις. Οι κοινόχρηστοι χώροι των πολυκατοικιών ή των κτιριακών συγκροτημάτων προορίζονται, λοιπόν, για τη σύγκρησή τους από τους δικαιούχους της, ήτοι από το σύνολο των συνιδιοκτητών των υπαγομένων στους ορισμούς του Ν 3741/1929 και του ΝΔ/τος 1024/1971 ακινήτων – και, κατ' επέκτασιν, των σχετιζομένων με αυτούς προσώπων, ήτοι των μελών των οικογενειών τους, του υπηρετικού προσωπικού, των μισθωτών, των επισκεπτών τους κ.ο.κ. Κατά τα λοιπά, ωστόσο, η λειτουργία της κοινοχρησίας στο δίκαιο της Πολυκατοικίας είναι ίδια με τη λειτουργία της επί δημοσίων και δημοτικών οδών – και οι δικαιούχοι της χρήσεως των ανωτέρω χώρων απολαμβάνουν **ανάλογης** προστασίας εκείνης των χρησιμοποιούντων εγκεκριμένους δρόμους εντός Σχεδίου Πόλεως, στην οποία αναφερόμαστε στις επόμενες σελίδες.

2. Οι οροφοκτήτες έχουν το δικαίωμα χρησιμοποιήσεως των κοινοχρηστών χώρων του συνιδιοκτήτου ακινήτου, ελευθέρως (π.χ. το δώμα – βλ. ΑΠ 1611/1985 ΕΕΝ 53,638, ΑΠ 378/1979 ΝοΒ 27,1445), φθάνει να μην δημιουργούνται έτσι κίνδυνοι για τις λοιπές ιδιοκτησίες, να μην παρεμποδίζεται η

σύγκριση των συγκυρίων τους και να μην θίγεται η ασφάλεια και ο συνήθης προορισμός του εκάστοτε χρησιμοποιούμενου εκ μέρους τους κοινοχρήστου μέρους (ΑΠ 463/2003 ΕλλΔνη 2003,1632, ΕφΑθ 3105/1993 ΕΔΠ 1994,46, ΕφΠατρ 357/1990 ΑρχΝ 1991,213, ΕφΑθ 2247/1989 ΕΔΠ 1991, 109). Σε περίπτωση προσβολής των εκ της συγκυριότητάς του δικαιωμάτων επί των κοινών μερών ακινήτου, ο θιγόμενος συνιδιοκτήτης έχει το δικαίωμα να ασκήσει την αρνητική αγωγή του άρθρου 1108 ΑΚ, με αίτημα την άρση της προσβολής (ΕφΑθ 435/2001 ΕΔΠ 2001,35, ΕφΚερκ 82/2001 ΕΔΠ 2001,346, ΕφΠειρ 791/1994 ΕλλΔνη 36,699) και την παράλειψή της στο μέλλον (ΑΠ 1140/1985 ΝοΒ 34,1048, ΕφΑθ 4750/1990 ΑρχΝ 43,211).

3. Έχει κριθεί ότι σε περίπτωση κατά την οποία συμφωνηθεί η χρησιμοποίηση του οπισθίου χώρου της πυλωτής πολυκατοικίας για τη στάθμευση δύο αυτοκινήτων συνιδιοκτητών, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να δημιουργήσουν τις τεχνικές προϋποθέσεις προσπέλασης των οχημάτων τους στον ανωτέρω χώρο, εξασφαλίζοντας (την μη προβλεπομένη τυχόν για τον σκοπό αυτό) δίοδο, μέσω των κοινοχρήστων μερών του ακινήτου (ΕφΘεσ 1115/1983 ΕΔΠ 12,280 – βλ. ΕφΑθ 7031/1987 ΕΔΠ 1987,212).

4. Αν στην πράξη συστάσεως της οριζοντίου ιδιοκτησίας δεν έχει καθορισθεί ο τρόπος προσβάσεως των οροφокτητών προς την κοινόχρηστη αυλή του ακινήτου τους, το δικαστήριο έχει την εξουσία να αποκαταστήσει το κενό και εφαρμόζοντας τους κανόνες των άρθρων 173 και 200 ΑΚ να ορίσει εκείνο πως και από πού θα διέρχονται οι ανωτέρω προκειμένου να επισκέπτονται, όπως δικαιούνται, τον ειρημένο συνιδιόκτητο ακάλυπτο χώρο (ΑΠ 560/1986 ΕλλΔνη 27,1113, με παρατηρήσεις *Ψωμά*).

5. Αν κάθετη ιδιοκτησία είναι περικόλειστη, στερουμένη δυνατότητας προσπέλασεως προς την οδό, ο κύριός της μπορεί να ζητήσει να του δοθεί δίοδος μέσω άλλης καθέτου ιδιοκτησίας, η οποία έτσι θα λειτουργήσει ως ανεξάρτητο οικόπεδο για να εφαρμοσθούν εν προκειμένω οι σχετικές διατάξεις του γειτονικού δικαίου που έχουμε εξετάσει στις πρώτες σελίδες του παρόντος. Αρμόδιο δικαστήριο να επιληφθεί της εν λόγω διαφοράς είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο (άρθρο 17 § 3 ΚΠολΔ) που θα εκδικάσει την υπόθεση κατά τη διαδικασία των άρθρων 647 επ. ΚΠολΔ και όχι κατά την τακτική, διότι αφορά διαφορά μεταξύ συνιδιοκτητών (ΑΠ 450/1997 ΝοΒ 1978,39, ΑΠ 719/1971 ΝοΒ 20,313, ΑΠ 528/1987 ΕΔΠ 1989,96, ΕφΑθ 3218/1991 ΕλλΔνη 1992,389). Η ανάγκη το περικόλειστου να αποκτήσει δίοδο δεν αναιρείται ακόμα κι αν

ο ενάγων δεν θα έχει οικοδομική άδεια για να κτίσει στο ακίνητό του, λόγω αναστολής εκδόσεως τέτοιων αδειών στην περιοχή, διότι, ούτως ή άλλως, είναι δεδομένη η ανάγκη της ιδιοκτησίας του να επικοινωνεί με εγκεκριμένη οδό (ΜΠρΑθ 1050/2006 ΕΔΠ 2007,114, με σημείωμα *Κωστοπούλου*).

6. Είναι δυνατό να συμφωνηθεί με την πράξη συστάσεως οριζοντίου ιδιοκτησίας ότι θα αφεθεί ως κοινόχρηστη μια εδαφική λωρίδα ανάμεσα στις προβλεπόμενες διαιρεμένες ιδιοκτησίες για να εξασφαλίζεται η προσπέλαση σε αυτές, οπότε ουδείς εκ των οροφοκτητών δικαιούται να ανεγείρει τοίχο στον χώρο που καταλαμβάνει, γιατί έτσι θα αναιρούσε την κοινή χρήση της και θα άλλαζε τον προορισμό της (ΜΠρΑθ 5691/1984 ΕΔΠ 1984,124). Όταν υπάρχει μεταξύ των συνιδιοκτητών τέτοια συμφωνία αφέσεως ακαλύπτου συγκεκριμένης λωρίδας του ενιαίου οικοπέδου τους προκειμένου να εξασφαλίζεται η προσπέλαση σε δύο εκ των εκεί διαιρεμένων ιδιοκτησιών οι κύριοί τους διαταράσσονται παρανόμως στην χρήση τους επ' αυτής από τρίτο οροφοκτήτη που θα την παρεμποδίσει, δοθέντος ότι ούτε δικαίωμα συννομής επί της λωρίδος θα έχει, ούτε και η δική του ιδιοκτησία θα έχει πρόβλημα αμέσου εξόδου προς την οδό (ΑΠ 302/1985 ΕΔΠ 1985,179). Εξ άλλου, όταν έχει συμφωνηθεί, κατά τη σύσταση κάθετης ιδιοκτησίας σε οικόπεδο, ότι συγκεκριμένη λωρίδα στα πλάγιά του θα παραμείνει ακάλυπτη για να χρησιμοποιηθεί ως είσοδος στις οικοδομές που θα ανεγερθούν μελλοντικά, απαγορεύεται η μείωση του πλάτους της διά της κατασκευής εξωτερικής σκάλας από μία εκ των ιδιοκτησιών που βλέπει σε αυτή, αφού έτσι θα αποκλεισθεί η εξυπηρέτηση των κυρίων των λοιπών ή η διέλευση των αυτοκινήτων τους. Αν έχει κατασκευαστεί τέτοια σκάλα θα πρέπει να κατεδαφιστεί και αντικατασταθεί με εσωτερική, ώστε να αποκατασταθεί η θιγείσα λειτουργικότητα της συμφωνηθείσας λωρίδας διόδου. (ΕφΑθ 715/1985 ΕΔΠ 1985,34).

7. Δεδομένου ότι οι συνιδιοκτήτες πολυώροφης οικοδομής του Ν 3741/1929 δικαιούνται να ελέγχουν την κατάσταση των εγκαταστάσεων στους κοινοχρήστους χώρους της (π.χ. σωλήνες εξαερισμού, καπνοδόχους κ.λπ.) παρέπεται ότι έχουν και δικαίωμα προσπελάσεως προς αυτούς. Αν, λοιπόν, η προσπέλαση μπορεί να γίνεται μέσω κλειδωμένου τμήματος στο δώμα, αποκλειστικής χρήσεως ενός εξ αυτών, παρέπεται ότι ο χρησηούχος του οφείλει να παραδώσει κλειδιά του εν λόγω τμήματος στους λοιπούς συνιδιοκτήτες, για να καταστεί δυνατό να ασκούν ελευθέρως το ως είρηται δικαίωμά τους (ΕφΑθ 11746/1986 ΕΔΠ 1986,284).

8. Νομίμως συμφωνείται με την πράξη συστάσεως οροφокτησίας ότι η πυλωτή της πολυκατοικίας θα χρησιμοποιείται για τη στάθμευση των αυτοκινήτων των ενοίκων της, συνιστωμένου δικαιώματος αποκλειστικής χρήσεως υπέρ εκάστου των διαμερισμάτων στον δημιουργούμενο έτσι αντίστοιχο κοινόχρηστο χώρο, οπότε και απαγορεύεται στη διαχείριση να αποκλείσει με οποιαδήποτε κατασκευή την προσπέλαση των οχημάτων προς αυτόν (ΕφΑθ 7317/1993 ΕΔΠ 1994,53).

9. Όταν έχει αναγνωρισθεί δικαίωμα αποκλειστικής χρήσεως σε χώρο σταθμεύσεως αυτοκινήτου της κοινόχρηστης πυλωτής υπέρ ενός των συνιδιοκτητών χωρίς να υφίσταται και πρόβλεψη για τον τρόπο προσπελάσεώς του σ' αυτόν, εν όψει εμποδίων στον προ αυτού ακάλυπτο χώρο, τότε επιβάλλεται η αποκατάσταση των πραγμάτων έτσι ώστε να επιτραπεί στον δικαιούχο η άσκηση του δικαιώματός του (ΑΠ 902/1995 ΝοΒ 1997,983 με σημείωση Δωρή). Συναφώς, έχει κριθεί και ότι, αν από την πράξη συστάσεως οριζοντίου ιδιοκτησίας και τον κανονισμό της πολυκατοικίας έχει προβλεφθεί η χρησιμοποίηση των υπογείων χώρων της πολυκατοικίας ως σταθμού αυτοκινήτων (ο οποίος πρέπει να διαθέτει υποχρεωτικά είσοδο και χωριστή έξοδο – βλ. ΠΔ 455/1976), χωρίς όμως και να έχει παραλλήλως προβλεφθεί έξοδος και χώρος προσπελάσεως προς αυτόν, παρέχεται στον ιδιοκτήτη τους, εν όψει του επισημαινομένου συμβατικού κενού, το δικαίωμα χρήσεως μέρους της κοινόχρηστης πρασιάς για την κατασκευή της απαιτούμενης ράμπας εισόδου και εξόδου των οχημάτων (ΑΠ 389/1995 ΕΔΠ 1997,16 με σημείωμα Κωστοπούλου).

Σημειώνεται, τέλος, ότι αν έχει συμφωνηθεί με την πράξη συστάσεως οροφокτησίας πως μία από τις κάθετες ιδιοκτησίες του ενιαίου οικοπέδου θα εξυπηρετείται με δουλεία διόδου μέσω τμήματος του ακάλυπτου χώρου άλλης, θα πρόκειται περί πραγματικής δουλείας κατ' άρθρο 13 § 3 Ν 3741/1929, οποιαδήποτε δε τροποποίηση των συμπεφωνημένων θα είναι δυνατό να γίνει με τη σύμπραξη του συνόλου των συνιδιοκτητών και την κατάρτιση συμβολαιογραφικού εγγράφου υποκειμένου σε μεταγραφή (ΜΠρΑθ 3588/1980 ΕΔΠ 1982,215).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 19^ο

Η προστασία της χρήσεως των οδών και λοιπών κοινοχρήστων

Καίτοι το θέμα της προστασίας των χρησιμοποιούντων τους κοινοχρήστους δρόμους κ.λπ. εκφεύγει κατ' αρχήν του αντικειμένου μας (καίτοι είναι σχετικό προς αυτό), θεωρούμε ότι, χάριν της πληρότητας της παρουσιάσεώς του, αξίζει να του αφιερώσουμε τις παρακάτω γραμμές:

1. Το άτομο αποκτά εξουσία να χρησιμοποιεί τα κοινόχρηστα πράγματα και μέρη, εν οίς οι δρόμοι (στους οποίους έχουμε ήδη αναφερθεί νωρίτερα), απορρέουσα από το ιδιωτικό δικαίωμα επί της προσωπικότητάς του, βάσει του άρθρου 57 ΑΚ (ΑΠ 473/2006 ΝοΒ 2006,817, ΑΠ 1206/1981 ΝοΒ 30,804, ΑΠ 407/2007 ΝοΒ 2007,1648, ΑΠ 1256/2005, ΤΝΠ ΔΣΑ, ΕφΘεσ 5737/2005 ΑρχΝ 2005,1580, ΕφΛαρ 409/2001 ΕλλΔνη 2004,591), το οποίο προσβάλλεται σε περίπτωση παρεμποδίσεως της εν λόγω χρήσεως (ΑΠ 1414/2011 ΕλλΔνη 2012,461, ΑΠ 1525/2003 ΕλλΔνη 2005,1709 - βλ. σχετικά και ΑΠ 800/2006 ΕλλΔνη 2006,1080, ΑΠ 1574/2006 ΕλλΔνη 2007,851, ΑΠ 1033/2000 ΕλλΔνη 2001,435, ΕφΠειρ 1291/1996 ΕλλΔνη 1997,928, ΕφΛαρ 179/2001 Δικογρ 2001,255, ΠΠρΚορ 276/2000 ΕλλΔνη 2001,505, ΠΠρΑθ 1026/1994 ΑρχΝ 46,59). Με την καθιέρωση του πράγματος ως κοινοχρήστου είτε εκ του νόμου είτε κατά την βούληση του ιδιοκτήτη του κατά τους ορισμούς του νόμου αποκτάται η εξουσία του κοινού να το χρησιμοποιεί. Με τη χρήση του δεν αποκτάται και η νομή ή κατοχή του, διότι δεν προσπορίζεται έτσι άμεση εξουσία στο κοινόχρηστο αλλά ένα ιδιόρρυθμο δικαίωμα απορρέον από την προσωπικότητα του χρήστη (ΕιρΔρ 173/2002 ΑρχΝ 2004,404 με σημ. *Νικολαΐδη* - βλ. ΑΠ 1206/1981 ΝοΒ 30,804) και προστατευόμενο κατ' άρθρο 57 ΑΚ (ΠΠρΑθ 63/1981 ΕλλΔνη 22,254, ΠΠρΑθ 702/1981 ΝοΒ 29,1301) μόνο σε περίπτωση παρακωλύσεως ή αποβολής του (ΕιρΡοδ 62/1991 ΑρχΝ 44,607). Εν άλλους λόγους, η προσβολή του δικαιώματος χρήσεως του κοινοχρήστου χώρου αφορά την προσωπικότητα του προσβαλλομένου και όχι θέμα νομής (ΠΠρΑθ 63/1981 ΕλλΔνη 22,254). Η εξουσία ελεύθερης χρήσεως του κοινοχρήστου αποτελεί εκδήλωση της ελευθερίας του ατόμου ως ιδιωτικού δικαίου έκφανση του κατοχυρωμένου συνταγμα-

τικώς δικαιώματός του επί του περιβάλλοντος (ΜΠρΠατρ 2239/2010 ΕφΑΔ 2011,167). Το εν λόγω δικαίωμα τριτενεργεί εμμέσως στις ιδιωτικές έννομες σχέσεις (ΜΠρΑθ 4531/2004 Αρμ 2005,467, ΜΠρΛαμ 3867/2005 Δικογορ 2005,557, ΜΠρΚερκ 1764/2005 ΙονΕπιθΔ 2005,93, ΜΠρΒολ 2785/2003 Αρμ 2004,679, με σημ. Σ.Τ.-Γ., ΜΠρΚορ 2145/2002 ΕλλΔνη 2003,1426).

2. Οι διαφορές μη περιουσιακού χαρακτήρα που προκύπτουν από την προσβολή του δικαιώματος επί της προσωπικότητας υπάγονται στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων (Πολυμελές Πρωτοδικείο), εκτός αν υφίσταται ειδική υπαγωγή τους στην καθ' ύλην αρμοδιότητα άλλου δικαστηρίου (ΕιρΜουζ 7/2002 ΑρχΝ 2005,513). Στο Ειρηνοδικείο εκδικάζονται, ειδικότερα, οι διαφορές εκ της ελευθέρως χρήσεως των οδών (ΑΠ 1525/2003 ΕλλΔνη 2005,1708, ΑΠ 150/1976 ΝοΒ 24,692, ΑΠ 150/1963 ΝοΒ 12,195, ΕιρΑθ 579/1979 ΝοΒ 29,160, ΕιρΡοδ 86/1998 ΑρχΝ 2000,411 - βλ. άρθρο 15 αριθ. 5 ΚΠολΔ), έστω και αν αυτές δεν έχουν εισέτι διατεθεί εν τοις πράγμασι στην κοινή χρήση (ΑΠ 1112/1980 ΝοΒ 29,510, ΑΠ 46/1980 ΝοΒ 29,27, ΕφΘεσ 739/1993 Αρμ 48,1037, ΕφΑθ 3552/1992 ΕλλΔνη 35,442, ΕιρΜουζ 7/2002, ό.π., ΕιρΝαυπλ 49/2000 ΝοΒ 2000,1625, ΕιρΑθ 2554/1997 Αρμ 52,301), αδιακρίτως της αξίας του αντικειμένου τους (ΠΠρΚαλ 5/1974 ΕλλΔνη 1975,125, ΕιρΧαλκ 448/1973 ΑρχΝ 26,238). Αν η προσβολή του δικαιώματος της προσωπικότητας χωρεί διά της εκδόσεως διοικητικής πράξεως τότε ο προσβαλλόμενος δικαιούται να ασκήσει κατ' αυτής αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΕιρΛευκ 70/2004 ΑρχΝ 2007,477, ΕιρΝαυπλ 49/2000, ό.π., - βλ. ΜΠρΧαλκ 336/1992 ΕλλΔνη 33,1513), αν δε η προσβολή γίνεται με υλικές πράξεις της Διοικήσεως ανακύπτει διοικητική διαφορά ουσίας δικαιοδοσίας των οικείων διοικητικών δικαστηρίων (ΕφΘεσ 739/1993, ό.π., ΕιρΝαυπλ 49/2000, ό.π., ΕιρΡοδ 25/1993 ΑρχΝ 45,290 - βλ. όμως και παρακάτω, στην § 4).

3. Προϋπόθεση επικλήσεως του άρθρου 57 ΑΚ αποτελεί, κατά την διατύπωση της διατάξεώς του, το παράνομον της προσβολής της προσωπικότητας (ΑΠ 473/2006 ΝοΒ 2006,817, ΑΠ 1599/2000 ΕλλΔνη 42,1346, ΕφΑθ 6655/1996 ΕλλΔνη 1997,924, ΕφΑθ 3346/1996 ΕλλΔνη 1998,667, ΠΠρΑθ 1322/1997 ΝοΒ 2000,285, ΜΠρΒολ 1503/2004 Αρμ 2005,12, ΜΠρΘεσ 16242/2003 Αρμ 2005,1202, ΕιρΑθ 3864/2002 ΑρχΝ 2003,93, με σημ. *Νικολαΐδη*), ήτοι το να χωρεί άνευ δικαιώματος, κατά τρόπο καταχρηστικό (ΑΠ 719/2007 ΝοΒ 2007,2156, ΑΠ 195/2007 ΕλλΔνη 2007,1436, ΑΠ

1599/2000, ό.π., ΕφΑθ 3181/2006 ΕλλΔνη 2007,612, ΠΠρΑθ 7013/2007 ΔιΜΕΕ 2007,533). Παράνομη δεν είναι η προσβολή εκ δημοσίου έργου εκτελούμενου νομίμως, ιδίως μετά από έγκριση περιβαλλοντικών όρων, κατά τα άρθρα 3 και 4 Ν 1650/1986 περί προστασίας του περιβάλλοντος (ΜΠρΒολ 1503/2004 Αρμ 2005,12, ΜΠρΘεσ 16242/2003 Αρμ 2005,1202). Για την εφαρμογή της διατάξεως του άρθρου 57 ΑΚ δεν απαιτείται να έχει ενεργήσει ο προσβολέας του δικαιώματος υπαιτίως (ΑΠ 1252/2003, ΠΠρΑθ 7902/1996 ΕλλΔνη 1997,941, ΠΠρΑθ 17468/1982 ΕλλΔνη 24,554), παρά μόνο για την θεμελίωση αξιώσεως αποζημιώσεως του προσβληθέντος από την παράνομη παρεμπόδιση του στη χρήση του κοινοχρήστου (ΕφΑθ 3346/1996 ΕλλΔνη 1998,667, ΕφΑθ 6655/1996, ό.π.).

4. Υπό τα ανωτέρω υπάρχει προσβολή προσωπικότητας όταν παρακωλύεται το δικαίωμα χρήσεως οδού (ΑΠ 1536/2011 ΕλλΔνη 2012,460, ΑΠ 1414/2011 ΕλλΔνη 2012,461 με σημ. *I.N.K.* ΑΠ 1630/2007, ΤΝΠ ΔΣΑ), είτε δημοτικής είτε κοινοτικής (ΑΠ 800/2006 ΕλλΔνη 2006,1080, ΠΠρΠειρ 3831/2005 ΧρΙΔ 2006,422), εφ' όσον διαπιστώνεται ότι πράγματι πρόκειται για δρόμο (ΑΠ 407/2007 ΕΕΝ 2009,27, ΑΠ 1547/2006 ΕλλΔνη 2007,851, ΑΠ 334/2003 ΕλλΔνη 2004,479, ΑΠ 1637/2000 ΕλλΔνη 2001,733) και ανεξαρτήτως του τρόπου κατά τον οποίον έχει καταστεί κοινόχρηστος (ΑΠ 407/2007 ό.π., ΑΠ 1574/2006 ΕλλΔνη 2007,851). Η παρεμπόδιση χρήσεως κοινοχρήστου δρόμου από την τοποθέτηση κατασκευασμάτων επ' αυτού εκ μέρους του οικείου ΟΤΑ ή των προστηθέντων συνιστά προσβολή δικαιολογούσα την άσκηση αγωγής με αίτημα την άρση της (ΑΠ 684/1973 ΝοΒ 22,175), την αφαίρεση των εμποδίων και την παράλειψη αναλόγων ενεργειών στο μέλλον (ΑΠ 1308/1988 ΝοΒ 37,433, ΑΠ 150/1976 ΝοΒ 24,692, ΠΠρΑθ 1026/1994 ΑρχΝ 95,59 - βλ. και ΜΠρΘεσ 5731/2011 ΕφΑΔ 2011,328 με παρατ. *Παπασπυροπούλου*). Η δημιουργούμενη διαφορά εκ παρανόμων υλικών ενεργειών διοικητικών οργάνων είναι αστική, ως αναγομένη σε έννομη σχέση ιδιωτικού δικαίου και υπάγεται στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων (ΕιρΛευκ 64/1999 ΑρχΝ 2000,707, ΕιρΡοδ 86/1998 ΑρχΝ 2000,411 - βλ. όμως και πιο-πάνω, στην § 2). Έχει κριθεί ότι η παρεμπόδιση της κυκλοφορίας σε δρόμο όπου εκτελούνται έργα προς εξυπηρέτησή της δεν συνιστά αδικοπραξία εφ' όσον γίνεται εντός των επιβαλλομένων ορίων και μέσα στον απαραίτητο προς τούτο χρόνο (ΕφΑθ 1765/1969 Αρμ 24,57).

5. Η άμυνα κατά της παράνομης προσβολής της προσωπικότητας, η οποία (προσβολή) πρέπει να είναι ενεστώσα και όχι να διαγράφεται για το μέλλον (ΕιρΑιγ 100/1981 ΕλλΔνη 22,787) γίνεται με την άσκηση αγωγής με αίτημα την άρση της, την επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση και την παράλειψή της στο μέλλον (ΑΠ 684/1973 ΝοΒ 22,175, ΠρΘηβ 1/1973 ΕλλΔνη 1973,421), ενώ δεν αποκλείεται και η υποβολή αιτήματος αποζημιώσεως του ενάγοντος, εφ' όσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις των άρθρων 914 επ. ΑΚ (ΕφΑθ 6655/1996, ό.π., ΕφΑθ 3346/1996, ό.π., ΠΠρΡοδ 53/2002 Αρμ 2002,686). Δεν αποκλείεται, επίσης, να ζητηθεί από τον προσβληθέντα και η ικανοποίησή του, κατ' άρθρο 59 ΑΚ, λόγω της ηθικής βλάβης που υπέστη εκ της υπαιτίου προσβολής (ΑΠ 706/1969 ΝοΒ 18,570) της προσωπικότητάς του, το ποσό δε που θα του επιδικασθεί, εφ' όσον γίνει δεκτό το σχετικό αγωγικό αίτημα, θα εξαρτηθεί βεβαίως από την κρίση του δικαστή (ΜΠρΘεσ 135/2003 Αρμ 2003,484), που θα λάβει υπ' όψη του το είδος, την έκταση και τις συνθήκες τέλεσης της παρανόμου πράξεως (ΕφΑθ 2750/2006 ΕΕμπΔ 2007,365, ΕφΠειρ 1031/2000 ΕλλΔνη 2001,499, ΕφΑθ 5715/1999 ΝοΒ 2001,848), την περιουσιακή και κοινωνική κατάσταση και τις προσωπικές σχέσεις των διαδίκων (ΕφΠειρ 1031/2000, ό.π., ΕφΑθ 5715/1999 ΝοΒ 2001,848), καθώς και το ενδεχομένως συντρέχον πταίσμα του ενάγοντος.

6. Ο προσβληθείς δικαιούται να προσφύγει και στη διαδικασία λήψεως ασφαλιστικών μέτρων προς προστασίαν του, εφ' όσον συντρέχουν προς τούτο οι νόμιμες προϋποθέσεις (ΑΠ 473/2006 ΕΕΝ 2007,413, ΑΠ 259/1971 ΝοΒ 19,853, ΕφΠειρ 1291/1996 ΕλλΔνη 1997,928, ΠΠρΒερ 135/1980 ΕΕΝ 49,342, ΠΠρΘηβ 80/1985 ΝοΒ 33,1057, ΜΠρΠατρ 2239/2010 ΕφΑΔ 2011,167, ΜΠρΝαυπλ 493/1971 ΝΔ 28,146, ΜΠρΘεσ 1796/1993 Αρμ 48,162, ΜΠρΒολ 1097/1989 ΝοΒ 38,308, ΜΠρΠειρ 314/1985 ΝοΒ 33,681, ΕιρΧαλκ 127/1986 ΕλλΔνη 28,1130). Η απόφαση ασφαλιστικών μέτρων που θα εκδοθεί θα αφορά προσωρινή ρύθμιση διαφοράς και όχι νομή, οπότε δεν θα υπόκειται σε έφεση (ΠΠρΑθ 63/1981 ΕλλΔνη 22,254 - βλ. και ΠρΑθ 702/1981 ΝοΒ 29,1301). Οι αξιώσεις για την άρση της προσβολής και την παράλειψή της στο μέλλον υπόκεινται στην εικοσαετή παραγραφή του άρθρου 249 ΑΚ (ΠΠρΚορ 276/2000 ΕλλΔνη 2001,505), ενώ η αξίωση ικανοποίησης για την προσγενομένη ηθική βλάβη στην πενταετή του άρθρου 937 ΑΚ, με αφετηρία τον χρόνο γνώσεως της ζημίας και του προς αποζημίωσιν υποχρέου (ΑΠ 112/2006 ΝοΒ 2006,888, ΑΠ 1100/2005 ΝοΒ 2006,191).

7. Προστίθεται ότι το νομικό πρόσωπο ενός ΟΤΑ δεν νομιμοποιείται να ασκήσει αγωγή βάσει του άρθρου 57 ΑΚ στην περίπτωση που παρακωλύονται οι δημότες του στην χρήση κοινοχρήστου δρόμου, γιατί το αγωγικό δικαίωμα έχουν οι παρακωλυόμενοι ατομικώς (ΑΠ 473/2006 ΝοΒ 2006,817 - βλ. όμως και ΜΠρΘεσ 4598/2003 Αρμ 2003,626 και ΜΠρΗρ 802/2003 ΝοΒ 2003,1458). Ωστόσο είχε κριθεί παλαιότερα ότι δικαιούται να ασκήσει αγωγή το ίδιο κατά παντός προσβάλλοντος την κοινή χρήση των δημοτικών ή κοινοτικών δρόμων, δεδομένου ότι τυγχάνει κύριός τους και μπορεί να προσφεύγει στις περί προστασίας της κυριότητας διατάξεις του Αστικού Κώδικα (ΑΠ 262/1987 ΔΔομΝομ 21,381). Ομοίως, είχε κριθεί ότι το Δημόσιο ή ο ΟΤΑ στον οποίον ανήκει κατά κυριότητα η εκτός συναλλαγής οδός έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν δικαστικώς την προστασία τους με αποβολή εκ της νομής της εκείνου που την έχει καταλάβει παρανόμως (ΠρΑμαλ 204/1976 Αρμ 31,432).

8. Αξίζει να σημειωθεί πως έχει κριθεί ότι το δικαίωμα προστασίας του ατόμου ως προ τη χρήση κοινοχρήστου δρόμου δεν υπόκειται σε απόσβεση με παραίτηση ή λόγω αχρησίας, ούτε και υπόκειται σε παραγραφή (ΕιρΜασ 44/1982 ΝοΒ 31,261).

9. Με την ευκαιρία της εξετάσεως των περί την προστασία της χρήσεως των δρόμων στα πλαίσια της εφαρμογής του άρθρου 57 ΑΚ, θα πρέπει να δώσουμε το λόγο στον καθηγητή Ι. Καράκωστα, παραθέτοντας σχετικά αποσπάσματα από το ωραίο σύγγραμμά του για το θέμα: «Παρ' όλο που το Σύστημα αναγνωρίζει και προστατεύει με διαφορετικές διατάξεις την αξία και την προσωπικότητα του ανθρώπου αφ' ενός και το δικαίωμα στο περιβάλλον αφ' ετέρου, τα πιο-πάνω έννομα αγαθά είναι αλληλένδετα και αλληλοσυμπληρούμενα (πρβλ. και ΑΠ 1731/2006 ΝοΒ 55,441, ... ΠΠρΘεσ 4541/2009, ΤΝΠ ΔΣΑ, ... ΜΠρΒολ 1503/2004 Αρμ 2005,12, ... ΜΠρΧαλκ 91/2004 ΝοΒ 53,320...) Το δικαίωμα χρήσεως, αλλά και ωφελείας των κοινών ... αποτελεί και αυτό αυτοτελή εκδήλωση του δικαιώματος της προσωπικότητας (ΑΠ 407/2007 ΝοΒ 2007,1648: η κοινοχρησία αποτελεί απόρροια του δικαιώματος επί της προσωπικότητας, βλ. και ΑΠ 1574/2006 ΤΝΠ ΔΣΑ, ΑΠ 473/2006 ΝοΒ 2006,817, ΑΠ 334/2003 ΕλλΔν 2004,485, ΑΠ 1615/2001 ΕλλΔν 43,451, ΑΠ 872/2001 ΕλλΔν 43,765 ... ΜΠρΒολ 2786/2008 ΤΝΠ ΔΣΑ ... ΜΠρΡεθ 186/2004, ΤΝΠ ΔΣΑ) και όχι ειδικότερη εκδήλωση της ελευθερίας. Η ΑΠ 1256/2005 ΤΝΠ ΔΣΑ δέχεται ότι η εξουσία χρήσης των κοινόχρηστων αποτελεί εκδήλωση της ελευθερίας, ως στοιχείου της προσωπικότητας

του ατόμου, παράλληλα όμως αναγνωρίζει ότι η εξουσία αυτή απορρέει ευθέως από το δικαίωμα της προσωπικότητάς του (έτσι και ΕφΠειρ 1064/2003 ΑχΝ 2004,141, ΕφΑθ 2554/1997 ΤΝΠ ΔΣΑ, ΠΠρΑθ 3872/2006, ΤΝΠ ΔΣΑ – πρβλ. και ΑΠ 1007/1998 ΤΝΠ ΔΣΑ ... έτσι και ΑΠ 1335/1998, ΤΝΠ ΔΣΑ, ΑΠ 1051/1996, ΤΝΠ ΔΣΑ)... . Το περιεχόμενο του ζωτικού χώρου συνίσταται στα εκτός συναλλαγής πράγματα που έχουν για προορισμό την κοινή χρήση και ωφέλεια (ΠΠρΘεσ 29/2007 ΝοΒ 2007,626)... . Η αξίωση για άρση της προσβολής του ζωτικού χώρου συνίσταται στον παραμερισμό των συνεπειών της πράξεως που συνιστά την προσβολή και την επαναφορά της κοινοχρησίας και της κοινής ωφέλειας στην προηγούμενη κατάσταση... . Σε περίπτωση προσβολής του δικαιώματος επάνω στο ζωτικό χώρο, η άρση της προσβολής δεν είναι πάντοτε εφικτή: Δεδομένου ότι η προσβολή του ζωτικού χώρου είναι δυνατό να συνίσταται είτε στην αλλοίωση ή κατάργηση της κοινής ωφέλειας που πηγάζει από τη χρήση, είτε στην αδυναμία ή παρεμπόδιση ασκήσεως του δικαιώματος χρήσεως (π.χ. παρακώλυσης χρήσης κοινόχρηστης οδού – ΑΠ 1630/2007, ΤΝΠ ΔΣΑ, ΑΠ 407/2007 ΝοΒ 2007,1648, ΑΠ 800/2006 ΕλλΔνη 47,56, ΑΠ 473/2006 ΝοΒ 2006,817, ΑΠ 1574/2006, ΤΝΠ ΔΣΑ, ΑΠ 1745/2005, ΤΝΠ ΔΣΑ, ΑΠ 1525/2003 ΕλλΔνη 46,1739, ΑΠ 334/2003 ΕλλΔνη 2004,485, ΕφΛαρ 179/2001 Δικογρ 2001,255)... η άρση της προσβολής είναι εφικτή μόνον εφ’ όσον η προσβλητική συμπεριφορά δεν επέφερε την ολική κατάργηση είτε της ωφέλειας είτε της δυνατότητας χρήσεως στοιχείου του ζωτικού χώρου. Σε περίπτωση που δεν επήλθε ολική καταστροφή, η αξίωση αποβλέπει στην αποκατάσταση της κοινής ωφέλειας... ή του δικαιώματος χρήσεως (π.χ. ... αφαίρεση κατασκευασμάτων που παρεμποδίζουν την ελεύθερη χρήση κοινόχρηστης οδού – ΕιρΜουζ 7/2002 ΑρχΝ 2005,513) Αν όμως η προσβολή επέφερε ολική κατάργηση της κοινής ωφέλειας ... η άρση των συνεπειών της προσβολής δεν είναι εκ των πραγμάτων δυνατή. Παραμένουν όμως οι άλλες αξιώσεις των ΑΚ 57 και 59 Εκτός από τις αξιώσεις άρσεως και παραλείψεως (της προσβολής στο μέλλον), ο νόμος ορίζει ότι σε περίπτωση προσβολής της προσωπικότητας – επομένως και του δικαιώματος χρήσεως των περιβαλλοντικών αγαθών – και εφ’ όσον συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις της αδικοπρακτικής ευθύνης, ο δράστης υποχρεούται σε αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας που προκάλεσε (ΜΠρΒολ 2785/2003 Αρμ 2004,679). Για παράδειγμα, δεν αποκλείεται η παρακώλυση χρήσης κοινόχρηστου πράγματος (π.χ. δρόμου, πεζοδρομίου κ.λπ.) να προ-

σβάλλει επιπροσθέτως και τη δυνατότητα των χρηστών για απρόσκοπτη ανάπτυξη ορισμένης νόμιμης οικονομικής δραστηριότητας (έτσι ΠΠρΑθ 2589/2003 ΕπισκΕμπΔικ 2004,510, ... ΕιρΘεσ 6747/2003 Αρμ 2005,344, ... ΕιρΝικ 69/2002, ΝΟΜΟΣ...). Σε περίπτωση προσβολής της προσωπικότητας – επομένως και του δικαιώματος χρήσεως των κοινών σε όλους και των κοινοχρήστων – εκτός από την αξίωση για άρση της προσβολής, παράλειψη στο μέλλον και αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας, ο ΑΚ προβλέπει την ηθική βλάβη που προκλήθηκε από την προσβολή (ΑΠ 1745/2005, ΤΝΠ ΔΣΑ, ΜΠρΡοδ 60/2002 ΔωδΝομ 2003,24, ΕιρΑρτ 6/2008 ΑρχΝ 2009,695...). Σύμφωνα με την άποψη που υποστηρίζεται από μερίδα της νομολογίας, η αξίωση για ικανοποίηση της ηθικής βλάβης, εκτός από τον παράνομο χαρακτήρα (της προσβολής) προϋποθέτει και υπαιτιότητα (ΑΠ 1735/2009, ΤΝΠ ΔΣΑ, ΑΠ 1445/2003 ΕλλΔνη 46,872, ΑΠ 167/2000 ΕλλΔνη 41,776, ΑΠ 849/1985 ΝοΒ 34,836, ΑΠ 706/1969 ΝοΒ 70,569, ΕφΑθ 7630/2001 ΝοΒ 50,534, ΕφΑθ 3962/1982 ΕλλΔνη 23,489). ... Ωστόσο, το Εφετείο Θεσσαλονίκης (ΕφΘεσ 3424/1989 Αρμ 43,1205 - πρβλ. και ΑΠ 1565/2009, ΤΝΠ ΔΣΑ) έκρινε ότι κατά την ορθότερη γνώμη δεν αποτελεί προϋπόθεση (της εφαρμογής του άρθρου 59 ΑΚ) η ύπαρξη πταίσματος...» (Ι. Καράκωστας, Το δίκαιο της προσωπικότητας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012).

ISBN: 978-960-562-361-6

14959